

Bureau voor Archeologie Rapport 505

Barcelona, Oirschot, gemeente Oirschot: een bureauonderzoek

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 505. Barcelona, Oirschot,
gemeente Oirschot: een bureauonderzoek

auteur: M. Hanemaaijer (KNA senior prospector)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 1 augustus 2017

status: Nog niet beoordeeld door bevoegd gezag

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

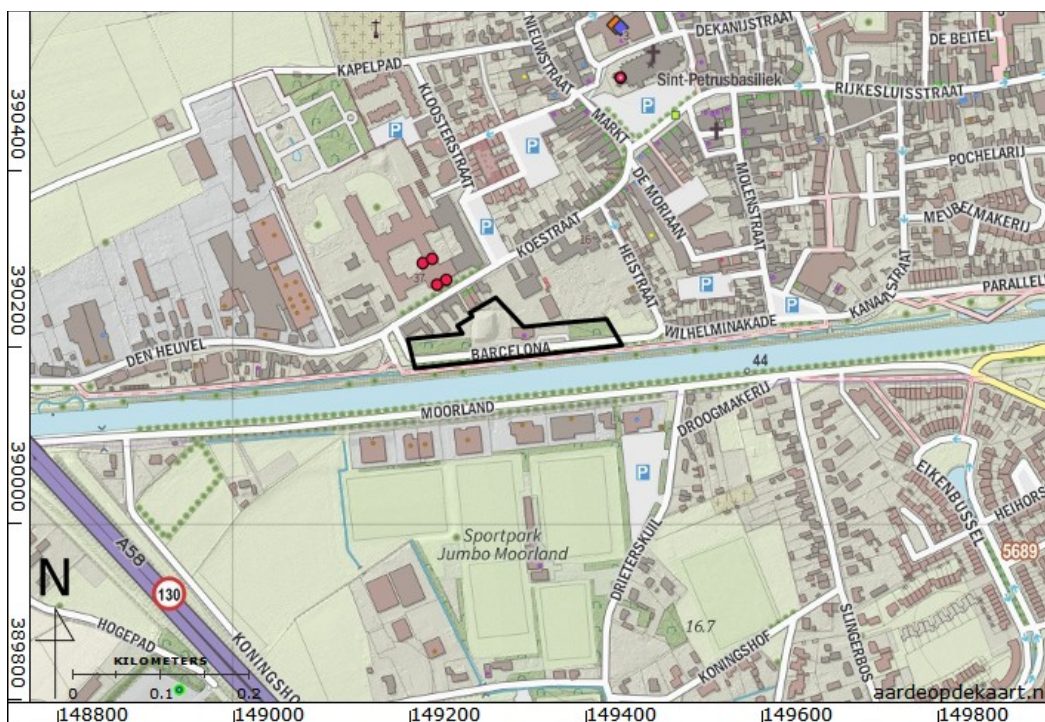
T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2017051503
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Oirschot
Plaats	Oirschot
Toponiem	Barcelona
Centrum locatie (m RD)	149.310; 390.210 (x; y)
Omvang plangebied	9.290 m ²
Kadastrale gegevens	Oirschot, sectie F, percelen 7731, 7051, 7050, 3599, 8003
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	4547984100
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	Buro Boot, M. van Driel
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie, M. Hanemaaijer
Kaartblad	51A
Periode van uitvoering	Juni 2017
Bevoegd gezag	Gemeente Oirschot
Deskundige namens bevoegde overheid	Onbekend
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (zwart; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	7
1	Inleiding.....	9
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	9
2	Bureauonderzoek.....	11
	2.1 Methode.....	11
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	11
	2.3 Aardkunde.....	12
	2.4 Bewoning, historische situatie en mogelijke verstoringen.....	13
	2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden.....	14
	2.6 Gespecificeerde verwachting.....	16
3	Conclusie.....	17
4	Advies.....	18
5	Literatuur.....	19
	Figuren.....	20

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (zwart; www.opentopo.nl).....	3
Figuur 2: Ontwerptekening van het plangebied.....	9
Figuur 3: Luchtfoto van het plangebied.....	20
Figuur 4: Foto van de straat Barcelona en het begroeide westelijke deel van het plangebied (Google Street View juni 2016).....	21
Figuur 5: Foto van het midden van het plangebied vanaf Barcelona, braakliggend terrein ter plaatse van de voormalige sporthal (Afbeelding van Google Street View juni 2016).....	21
Figuur 6: Foto van het midden deel van het plangebied vanaf Barcelona, ter hoogte van het huidige jongerensoos(Google Street View juni 2016).....	21
Figuur 7: Foto van het oostelijk deel van het plangebied vanaf Barcelona (Google Street View juni 2016).....	22
Figuur 8: Toekomstige bebouwing geprojecteerd op luchtfoto huidige situatie....	23
Figuur 9: Toekomstige bebouwing (rood) geprojecteerd op voormalige en huidige bebouwing (geel) en luchtfoto.....	24
Figuur 10: Geologische kaart 1: 50 000.....	25
Figuur 11: Geomorfologische overzichtskaart (Alterra 2004).....	26
Figuur 12: Hoogte- en reliëfkaart met overzicht van het plangebied (Kadaster - PDOK 2014). Alle hoogtematen zijn in meters ten opzicht van het NAP..	27
Figuur 13: Hoogte- en reliëfkaart van het plangebied (Kadaster - PDOK 2014). Alle hoogtematen zijn in meters ten opzichte van het NAP.....	28
Figuur 14: Bodemkaart (Alterra Wageningen UR 2012).....	29
Figuur 15: Brabantiae Batavae Pars Orientalis door N.J. Visscher (Visscher 1718).....	30
Figuur 16: Verzamelplan van de gemeente Oirschot uit 1811-1832 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed" MIN10114VK1).....	31
Figuur 17: Kadastraal minuutplan van Oirschot 1811-1832, sectie F, blad 1 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed" MIN10114F01).....	32
Figuur 18: Uitsnedes van de oorspronkelijke aanwijzende tafel voor de gemeente Oirschot 1811-1832, sectie F, blad 20 en 21, percelen 716-738 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed" OAT10114F020 en OAT10114F021).....	33
Figuur 19: Bonnekaart uit 1900 (647-2202 Oirschot).....	35
Figuur 20: Bonnekaart uit 1900, ingezoomd op het plangebied.....	36
Figuur 21: Bonnekaart uit 1930 (647-2204 Oirschot).....	37
Figuur 22: Topografische kaart uit 1953.....	38
Figuur 23: Topografische kaart uit 1963.....	39
Figuur 24: Topografische kaart uit 1972.....	40
Figuur 25: Topografische kaart uit 1983.....	41
Figuur 26: Topografische kaart uit 1991.....	42
Figuur 27: Actuele topografische kaart.....	43
Figuur 28: Verstoringen op basis van bebouwing (rode kader), 19e eeuwse visvijver (rood kader), milieukundige en archeologische boringen (rode cirkels).....	44
Figuur 29: Ligging van de boorpunten waarin een verstoorde boden is aangetroffen uit milieukundig en archeologisch booronderzoek dat eerder is uitgevoerd. De diepte van de verstoring is in cm's -mv aangegeven.....	45
Figuur 30: Ligging van de boorpunten waarin een verstoorde boden is aangetroffen uit milieukundig en archeologisch booronderzoek dat eerder is uitgevoerd. De diepte van de verstoring is in cm's -mv aangegeven.....	46

Figuur 31: Verstoringen.....	47
Figuur 32: Verstoringen en nieuwbouw (dikke blauwe lijnen).....	47
Figuur 33: ARCHIS overzichtskaart. Archeologische onderzoeken zijn aangegeven in blauw, waarnemingen in geel en het plangebied is zwart omrand (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016b).....	48
Figuur 34: Archeologische verwachtingen- en waardenkaart gemeente Oirschot.	49

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	13
Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 500 m van het plangebied.....	16

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureauonderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Barcelona te Oirschot.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische waarden bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocol 4002. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

De beoogde ingreep bestaat uit de realisatie van 47 woningen met parkeerplaatsen. In het westelijk deel van het plangebied zal een sanering plaatsvinden. De omvang van deze sanering is nog niet bekend.

Het plangebied ligt in archeolandschap 'Roerdalslenk'. De ondergrond wordt gevormd door dekzand dat gedurende de laatste en voorlaatste IJstijd is gevormd (Formatie van Bortel). Als gevolg van langdurige akkerbouw heeft zich in het plangebied een hoge zwarte enkeerdgrond ontwikkeld. Op basis hiervan kunnen in het plangebied resten aanwezig zijn uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen.

Het plangebied ligt ten zuiden van de oude kern van Oirschot. Oirschot is mogelijk vanaf de 8^e of 9^e eeuw bewoond.

Begin 19^e eeuw bevindt zich in het oosten een visvijver. Deze visvijver hoort waarschijnlijk bij het Hof van Solms dat in de 17^e eeuw is gesticht. Het Hof van Solms ligt ten noorden van het plangebied.

In de eerste helft van de 20^e eeuw is het Wilhelminakanaal gegraven. Deze ligt op korte afstand ten zuiden van het plangebied. Hierdoor is de bodem langs de zuidrand van het plangebied waarschijnlijk omgewerkt. Midden 20^e eeuw heeft langs Barcelona een langgerekt pand gestaan met onbekende functie. Daarnaast is sprake van bodemverstoringen door de bouw en sloop van een sporthal en de bouw van het nog bestaande jongerencentrum. Uit milieuhygiënisch en archeologisch booronderzoek blijkt dat het oorspronkelijke bodemprofiel (enkeerdgronden) niet meer aanwezig is.

Een groot deel van deze verstoringen kan worden gerelateerd aan 20^e eeuwse werkzaamheden. De kans op intacte archeologische resten wordt klein geacht. Een uitzondering hierop vormt de 19^e eeuwse visvijver in het oosten van het plangebied. Ter plaatse van de visvijver zijn in de bovenlaag (tot 120 en 70 cm -mv) betonfragmenten aanwezig. Het is echter niet uitgesloten dat in de ondergrond nog resten van de visvijver aanwezig zijn. De mogelijke resten van de visvijver zullen beperkt worden verstoord door de voorgenomen ingreep.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling mits men bij de graafwerkzaamheden ter plaatse van de voormalige visvijver alert is op eventuele resten gerelateerd aan de visvijver. Tevens dient zodra de omvang van de sanering bekend is te worden bekeken of hierbij mogelijk archeologische waarden worden verstoord.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te

melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Oirschot.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de bouw van drie appartementenblokken en bergingen aan de Barcelona te Oirschot.

Figuur 2: Ontwerptekening van het plangebied.

In het gebied geldt een vastgesteld archeologisch beleid. Op de beleidskaart van de gemeente Oirschot ligt het plangebied in drie verschillende verwachtingszones. Dit zijn de zones “archeologisch waardevol gebied”, “historische kern” en “hoge verwachting”. In deze zones geldt de verplichting tot archeologisch onderzoek.

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 9.290 m², zie fig. 2. De beoogde ontwikkeling leidt tot een nog onbekende bodemverstoring.

Het onderzoeksgebied is een zone met straal van circa 500 m om de ontwikkeling heen.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,¹ in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.0).

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

¹ <http://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

- Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
 - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
 - *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.0, protocol 4002.²

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.³ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de gemeente en plaats Oirschot. Het plangebied ligt aan de weg Barcelona die in oost-west richting door het zuiden van het plangebied loopt, parallel aan het Wilhelminakanaal.

Het plangebied ligt in bestemmingsplan Kanaalzone. In het westelijk en oostelijk deel geldt de bestemming wonen. In middendeel geldt de bestemming maatschappelijke doeleinden.

In het westen en het oosten van het plangebied liggen groenstroken. In het midden van het plangebied was tot 2009 of 2010 een sporthal aanwezig. Er was geen kelder onder de sporthal aanwezig. De diepte van de fundering is niet bekend. Waarschijnlijk is bij de bouw van de sporthal de bodem tot 80 cm -mv geroerd. Dit deel van het plangebied is nu braakliggend. Ten oosten van de voormalige sporthal bevindt zich een pand dat in gebruik is als jongerensoos. Figuren 4, 5, 6 en 7 geven een impressie van het plangebied.

Ten zuiden van het plangebied liggen een groenstrook en het Wilhelmina kanaal. In het noorden wordt het plangebied begrensd door woningen met tuinen, bedrijven en een braakliggend terrein. Het plangebied heeft een omvang van 9.290 m².

De beoogde ingreep bestaat uit de realisatie van drie blokken met in totaal 47 woningen een rij bergingen en parkeerplaatsen (fig. 2 en 8). De woningen worden ten noorden van de weg Barcelona gerealiseerd.

Het westelijke en oostelijke blok betreffen 10 en 7 eengezinswoningen. Het westelijke blok heeft een omvang van ca. 570 m², het oostelijke blok heeft een omvang van ongeveer 410 m². Het gebied waar de woningen komen is in gebruik

² (SIKB 2016)

³ (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services)

als groenstrook (fig. 4, 7 en 8).

Het middelste blok betreft 30 appartementen. Het blok heeft een omvang van ca. 775 m². Achter de appartementen komen twee rijen bergingen met een omvang van 115 en 90 m² (fig. 5, 6, 8 en 9). Het blok en de bergingen komen deels ter plaatse van de voormalige sporthal en de jongerensoos (fig. 5, 6, 8 en 9). Ter plaatse van het appartementenblok liggen kabels en leidingen die zullen worden verplaatst. De maximale diepte van de kabels en leidingen is 2 m -mv.

Ten noorden van het middelste appartementenblok is een parkeerterrein gepland. Deze parkeerplaats komt ter plaatse van de voormalige sporthal.

Ten oosten van het middelste blok en de jongerensoos is een parkeerplaats aanwezig. Deze zal opnieuw worden ingericht. Er wordt niet gegraven bij de herinrichting.

De woningen zullen worden gefundeerd op palen. Exacte ontgravings- en funderingsgegevens zijn nog niet beschikbaar.

Omdat uit milieukundig onderzoek blijkt dat in het westelijk deel sprake is van bodemverontreiniging.⁴ Hier zal voorafgaand aan de nieuwbouw een sanering plaatsvinden. Het saneringsplan is nog niet bekend, het is daarom nog niet duidelijk tot welke diepte de sanering zal plaatsvinden.

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in archeolandschap 'Roerdalslenk'.⁵ De ondergrond wordt gevormd door dekzand dat gedurende de laatste en voorlaatste IJstijd is gevormd (Formatie van Boxtel). Op de geologische kaart 1: 50 000 is in het grootste deel van het plangebied loss en dekzand aanwezig dikker dan 2m. IN het uiterst westelijk deel is brabantse leem gekarteerd. Beide afzettingen worden afgedekt door dekzand dunner dan 2 m fig. 10).

Op sommige plaatsen is het zand in de vorm van ruggen tot rust gekomen, dit zijn dekzandruggen. Dergelijke ruggen zijn op basis van de geomorfologische kaart direct zuiden van het plangebied aanwezig (fig. 11). De dekzandruggen zijn zichtbaar op een hoogte-reliëfkaart (roze in fig. 12). Uit een detailkaart blijkt dat het maaiveld ligt tussen 16 en 16,10 m NAP ter plaatse van de weg, 16,70 en 16,30 m NAP ter plaatse van groenstroken en 18,90 m NAP ter plaatse van de voormalige sporthal (fig. 13). Dit is vermoedelijk een gronddepot.

In het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden gekarteerd (fig. 14). Deze zijn gevormd ter plaatse de hogere delen van het dekzandgebied die gedurende lange tijd in gebruik zijn als landbouwgrond. In de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn de gronden door een systeem van potstal bemesting kunstmatig opgehoogd. Deze zgn. antropogene dekken zijn enkele decimeters dik.

In het zuidelijk deel van het plangebied heeft in 2004 een bureau- en booronderzoek plaatsgevonden.⁶ Hierbij is op enkele locaties een intacte enkeerdgrond aangetroffen.

<i>zBron</i>	<i>Situatie plangebied, omschrijving</i>
Geologie (fig. 10)	Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden

⁴ (Mark 2016)

⁵ (Rensink e.a. 2015)

⁶ (Gheysen 2004)

Geomorfologie (fig. 11)	Bebouwde kom, ten zuiden liggen dekzandruggen
AHN (fig. 12, 13)	het maaiveld ligt tussen 16 en 16,13 m NAP ter plaatse van de weg, 16,73 en 16,29 m NAP ter plaatse van groenstroken en 18,87 m NAP ter plaatse van de voormalige sporthal.
Bodemkunde (fig. 14)	Noordelijk deel bebouwde kom, zuidelijk deel hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ21t-VO)

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning, historische situatie en mogelijke verstoringen

Het grondgebied van de gemeente Oirschot is reeds vanaf het Laat Paleolithicum bewoonbaar. In Oirschot zijn onder andere een grafveld uit de IJzertijd en resten uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen aangetroffen.

De oudste vermelding van Oirschot komt uit de 9^e of de 12^e eeuw. De Koestraat, die ten noorden van het plangebied loopt, maakt deel uit van de oude kern van Oirschot. Archeologische vondsten tonen bewoning tijdens de 8^e en 9^e eeuw in de omgeving van de Mariakerk aan. Deze ligt ongeveer 225 m ten noordoosten van het plangebied.

Op de oudste geraadpleegde kaart uit de 17^e eeuw is Oirschot afgebeeld. Globaal ter plaatse van het plangebied is bebouwing afgebeeld (fig. 15). Deze kaart is echter erg onnauwkeurig, vermoedelijk ligt het plangebied ten zuiden van de bebouwing.

Op de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw is het plangebied onbebouwd (fig. 16, 17 en 18). In het oosten is een visvijver aanwezig die vermoedelijk behoort bij het Hof van Solms. Op de kadastrale minuut is de ligging van het Hof zichtbaar direct ten noordoosten van het plangebied.

In de 17^e eeuw, tot 1663 was hier een Carmelitessenklooster gevestigd. In 1663 kwam het pand in bezit van de chirurgijn Arnold Fey en is vermoedelijk de huidige voorgevel gebouwd. Tussen 1903 en 1981 is het in gebruik bij de zusters Franciscanessen, daarna werd het een partycentrum en congreslocatie.⁷

In 1900 is de situatie nauwelijks veranderd (fig. 19 en 20).

In 1930 is het Wilhelminakanaal afgebeeld. De visvijver is niet meer aanwezig. Het Wilhelminakanaal is tussen 1910 en 1923 gegraven. Parallel langs het kanaal is dijk waarop een weg loopt afgebeeld (fig. 21). In 1953 is het midden van het plangebied een langwerpig pand aanwezig dat wordt omgeven door wegen (fig. 22). In 1963 en 1973 is dit pand niet meer aanwezig en zijn twee parallel lopende wegen afgebeeld (fig. 23 en 24).

In 1983 is in het midden van het plangebied een pand afgebeeld, de voormalige sporthal. Het oosten en het westen is een groenstrook (fig. 25 en 26). Op een actuele topografische kaart is de sporthal niet meer afgebeeld, deze is in 2009 of 2010 gesloopt. Oostelijk van de voormalige sporthal bevindt zich een pand. Dit is de in par. 2.2 genoemde jongerensoos. Het pand is in 1991 gebouwd.

In het plangebied heeft in de 20^e eeuw bebouwing gestaan. Op deze plaatsen is de bodem geroerd. Dit zijn de volgende zones

- de gesloopte sporthal

⁷ Het pand heeft de status van een rijksmonument, nr. 31278.

- de huidige bebouwing
- bebouwing 1953

Daarnaast is sprake geweest van een vijsvijver aan de oostzijde.

In het hele plangebied zullen naar verwachting verstoringen hebben plaatsgevonden als gevolg van de aanleg van wegen vanaf de jaren dertig van de 20^e eeuw.

Uit het milieukundig onderzoek blijkt dat in de bovengrond vaak een bijmenging met beton en puin aanwezig is.⁸ Ook uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bodem is omgewerkt.⁹ Het bodemprofiel is geroerd tot dieptes tussen 55 en 130 cm. Ter hoogte van de vijver zijn twee boringen gezet, hier blijkt de bodem verstoord tot een diepte tussen 120 en 130 cm -mv. In één boring zijn tot een diepte van 120 cm -mv betonfragmenten aanwezig. In de andere boring zijn in de bovenste 70 cm betonfragmenten aanwezig, tussen 70 en 120 cm -mv ligt een humeus zandpakket.

De verstoringen binnen het plangebied zijn weergegeven in figuren 28 tot en met 32.

2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen staan weergegeven in fig. 33 en staan toegelicht in tabel 2.

De belangrijkste gegevens worden in de lopende tekst samengevat.

In het noorden van het plangebied is metalen gesp uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (waarneming 1.098.387). Deze is aangetroffen bij de sloop van de sporthal in het plangebied.

Het zuidelijk deel van het plangebied ligt in een gebied dat eerder is onderzocht. door middel van een bureau- en booronderzoek (onderzoek 2.086.685.100). In het grootste deel van de boringen is de bodem verstoord, volgens de auteurs vermoedelijk grotendeels het gevolg van de aanleg van het Wilhelminakanaal. In twee zones is een intacte bodem aanwezig, hier is vervolgonderzoek geadviseerd. Deze zones liggen niet ter plaatse van het huidige plangebied.

Op verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Oirschot ligt het plangebied is drie verschillende zones (fig. 34): "Archeologisch waardevol gebied", "historische kern" en "hoge verwachting". Het archeologisch waardevol gebied en de historische kern hebben betrekking op de oude kern van Oirschot. De hoge verwachting heeft betrekking op de vermoedelijke aanwezigheid van een esdek.

Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van militair erfgoed binnen het plangebied.¹⁰

Bron	omschrijving
Archeologische terreinen	geen
Waarnemingen	1.094.623: Oirschot, Koestraat

⁸ (Mark 2016)

⁹ (Gheysen 2004)

¹⁰ ("Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)"; Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016a)

Bron	omschrijving
	Zie onderzoeksmelding 2.311.556.100. 1.098.387: Oirschot, Koestraat (Klooster Nazareth) Tijdens metaaldetectie aan de Koestraat werd tegenover het klooster Nazareth een fragment van een D-vormige gesp uit de Late Middeleeuwen gevonden. 1.100.978: Oirschot, Oirschot Koestraat Zie onderzoeksmelding: 2.420.233.100. 1.124.144: Oirschot Zie onderzoeksmelding: 2.420.233.100. 1.087.041: Oirschot, Koestraat Zie onderzoeksmelding: 2.420.233.100.
Vondstmeldingen	geen
Onderzoeksmeldingen	2.311.556.100: Oirschot, Oirschot, Koestraat, Koestraat, archeologisch: proefputten/proefsleuven Het gebied is erg gebioturbeerd en leverde sporen op van de tuin van een nabijgelegen pastorie, namelijk plantenbedden uit de 17^e tot 18^e eeuw en een muurfundering van rond 1900. Verwante waarneming: 1.094.623. 2.420.233.100: Oirschot, AB Koestraat Oirschot, archeologisch: begeleiding Het vondstmateriaal op de site is grotendeels 16e eeuws gemengd met enkele objecten die mogelijk uit de Late Middeleeuwen stammen. Het bevond zich in een brandlaag of brand-afvalaag van 1,50 m, mogelijk afkomstig van één of meerdere grote stadsbranden in Oirschot in de 16e en begin 17e eeuw.¹¹ Verwante waarnemingen: 1.100.978, 1.124.144, 1.087.041. 2.409.315.100: Oirschot, Herinrichting Koestraat, bureauonderzoek Uitvoerder: Sweco. Geen informatie beschikbaar. 2.086.685.100: Oirschot, Kanaalzone, bureau- en booronderzoek Dit gebied ligt in het dekzandlandschap van de Roerdalslenk en daardoor lager dan de omgeving. Bij eerder onderzoek is in de omgeving van Oirschot een ijzertijdgrafveld en inheems Romeins en Middeleeuws materiaal aangetroffen. In het merendeel van de boringen bleek de bodem echter tot in de diepe ondergrond verstoord als gevolg van de aanleg van het Wilhelminakanaal. In een aantal boringen bleek de bodem intact. In twee zones met intacte boringen is vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding geadviseerd.¹² 2.140.840.100: Oirschot, Hoge Pad, bureau- en booronderzoek Ter hoogte van het Hoge Pad lag een afwateringssysteem dat lemig zand heeft afgezet en ter hoogte van het Moorland-Oost liggen dekzandruggen. Verder is er sprake van een esdek dat deel uitmaakt van een complex van enkeerdgronden rondom Oirschot en is ontstaan vanaf de 12^e-13^e eeuw. Hoewel in de streek oudere bewoning is gevonden, inclusief een urnenveld, is de archeologie in dit gebied voornamelijk van recente aard, de oudste vondsten dateren uit de Late Middeleeuwen. Er is vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding geadviseerd.¹³ 4.001.848.100: Oirschot, Herinrichting Den Heuvel, archeologische begeleiding Uitvoerder: Sweco. Geen informatie beschikbaar.

11 (Mijland, Van Hout, en Lijten 1991)

12 (Gheysen 2004)

13 (Van den Biggelaar 2002)

Bron	omschrijving
Gemeentelijke kaart	Archeologisch waardevol gebied, historische kern en hoge verwachting
Bouwhistorische waarden	Mogelijk bijgebouw uit het begin van de 19 ^e eeuw in noordelijk deel plangebied

Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 500 m van het plangebied.

2.6 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in archeolandschap 'Roerdalslenk'. De ondergrond wordt gevormd door dekzand dat gedurende de laatste en voorlaatste IJstijd is gevormd (Formatie van Boxtel). Als gevolg van langdurige akkerbouw heeft zich in het plangebied een hoge zwarte enkeerdgrond ontwikkeld. Op basis hiervan kunnen in het plangebied resten aanwezig zijn uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen.

Het plangebied ligt ten zuiden van de oude kern van Oirschot. Oirschot is mogelijk vanaf de 8^e of 9^e eeuw bewoond.

Begin 19^e eeuw bevindt zich in het oosten een visvijver. Deze visvijver hoort waarschijnlijk bij het Hof van Solms dat in de 17^e eeuw is gesticht. Het Hof van Solms ligt ten noorden van het plangebied.

In de eerste helft van de 20^e eeuw is het Wilhelminakanaal gegraven. Deze ligt op korte afstand ten zuiden van het plangebied. Hierdoor is de bodem langs de zuidrand van het plangebied waarschijnlijk omgewerkt. Midden 20^e eeuw heeft langs Barcelona een langgerekt pand gestaan met onbekende functie. Daarnaast is sprake van bodemverstoringen door de bouw en sloop van een sporthal en de bouw van het nog bestaande jongerencentrum. Uit milieuhygiënisch en archeologisch booronderzoek blijkt dat het oorspronkelijke bodemprofiel (enkeerdgronden) niet meer aanwezig is.

3 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

De beoogde ingreep bestaat uit de realisatie van drie blokken met in totaal 47 woningen en parkeerplaatsen. In het westelijk deel van het plangebied zal een sanering plaatsvinden. De omvang van deze sanering is nog niet bekend.

- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt in archeolandschap 'Roerdalslenk'. De ondergrond wordt gevormd door dekzand dat gedurende de laatste en voorlaatste IJstijd is gevormd (Formatie van Bortel). Als gevolg van langdurige akkerbouw heeft zich in het plangebied een hoge zwarte enkeerdgrond ontwikkeld.

- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

In het oostelijk deel van het plangebied is de bovengrond verstoord door een 19^e eeuwse visvijver. In het zuiden van het plangebied is de bodem waarschijnlijk verstoord door de aanleg van het Wilhelminakanaal. Door de aanleg van wegen en bebouwing in de loop van de 20^e eeuw is de bodem in een groot deel van het plangebied verstoord.

- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

Op basis van de verzamelde gegevens wordt geconcludeerd dat in een groot deel van het plangebied, en ter plaatse van de nieuwbouw, de bodem is verstoord. Een groot deel van deze verstoringen kan worden gerelateerd aan 20^e eeuwse werkzaamheden. De kans op intacte archeologische resten wordt klein geacht. Een uitzondering hierop vormt de 19^e eeuwse visvijver in het oosten van het plangebied. Ter plaatse van de visvijver zijn in de bovenlaag (tot 120 en 70 cm -mv) betonfragmenten aanwezig. Het is echter niet uitgesloten dat in de ondergrond nog resten van de visvijver aanwezig zijn.

- *Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*
 - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

De mogelijke resten van de visvijver zullen beperkt worden verstoord door de voorgenomen ingreep. Mogelijk worden ook archeologische waarden door de sanering verstoord. De omvang van de sanering is echter nog niet bekend.

- *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Geadviseerd wordt om bij graafwerkzaamheden ter plaatse van de voormalige visvijver alert te zijn op eventuele resten gerelateerd aan de visvijver.

Zodra het saneringsplan bekend is dient te worden bekeken of hierbij mogelijk archeologische waarden worden verstoord.

4 Advies

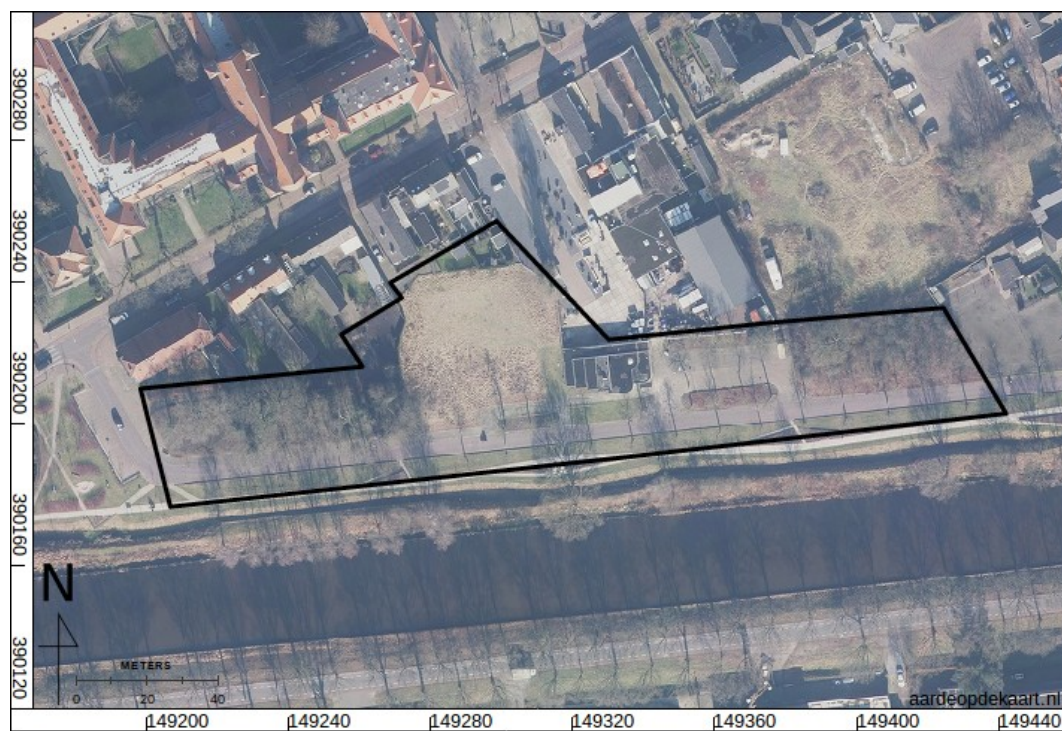
Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling mits men bij de graafwerkzaamheden ter plaatse van de voormalige visvijver alert is op eventuele resten gerelateerd aan de visvijver. Tevens dient zodra de omvang van de sanering bekend is te worden bekeken of hierbij mogelijk archeologische waarden worden verstoord.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Oirschot.

5 Literatuur

- Alterra. 2004. "Geomorfologische Kaart Nederland (GKN) Landsdekkend Digitale Bestand." Wageningen.
- Alterra Wageningen UR. 2012. "BISNederland." *Bodemkaart 1 : 50 000*.
<http://www.bodemdata.nl/>.
- "Beeldbank Rijksdienst Voor Het Cultureel Erfgoed."
<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
- Van den Biggelaar, F. 2002. "Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) Hoge Pad - Moorland-Oost - De Kemmer (gemeente Oirschot)." 2002/27. BILAN-Rapporten. BILAN. DANS. <https://doi.org/10.17026/dans-x3e-zntx>.
- Gheysen, K. 2004. "Oirschot, Herinrichting Kanaalzone (NB). Archeologisch Bureauonderzoek En Booronderzoek." 2004/37. BILAN-Rapporten. BILAN. DANS. <https://doi.org/10.17026/dans-2ck-8n78>.
- "Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)." <http://www.ikme.nl>.
- Kadaster - PDOK. 2014. *AHN2 - Kadaster*.
<http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/search#|fff9d7cf-9929-4dde-98b8-06ceda7e5610>.
- Mark, H. 2016. "Verkennd & Nader Bodemonderzoek, Asfaltonderzoek En Verkennd Asbest in Grondonderzoek, Barcelona Oirschot." PJ Milieu BV 1648201A.
- Mijland, H.J.M., L.M. Van Hout, and J.P.J. Lijten. 1991. *Oog op Oirschot*. Oirschot.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, and B.I. Smit. 2015. "Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek En Kaartbeeld." Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
<https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016a. "Kaart van Verdedigingswerken, Alle Linies En Stellingen." <https://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>.
- . 2016b. "Archis3 - Rijksdienst Voor Het Cultureel Erfgoed."
<https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, and Data Archiving and Networking Services. "E-Depot Voor de Nederlandse Archeologie."
<http://www.edna.nl>.
- SIKB. 2016. "Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Versie 4.0."
- Visscher, Nicolaes Jansz. 1718. "Brabantiae Batavae Pars Orientalis." Schenk Junior. Mollova mapová sbírka (Kaartencollectie van Mollova).
<http://mapy.mzk.cz/mzk03/001/046/291/2619267923/>.

Figuren

Figuur 3: Luchtfoto van het plangebied.

Figuur 4: Foto van de straat Barcelona en het begroeide westelijke deel van het plangebied (Google Street View juni 2016).

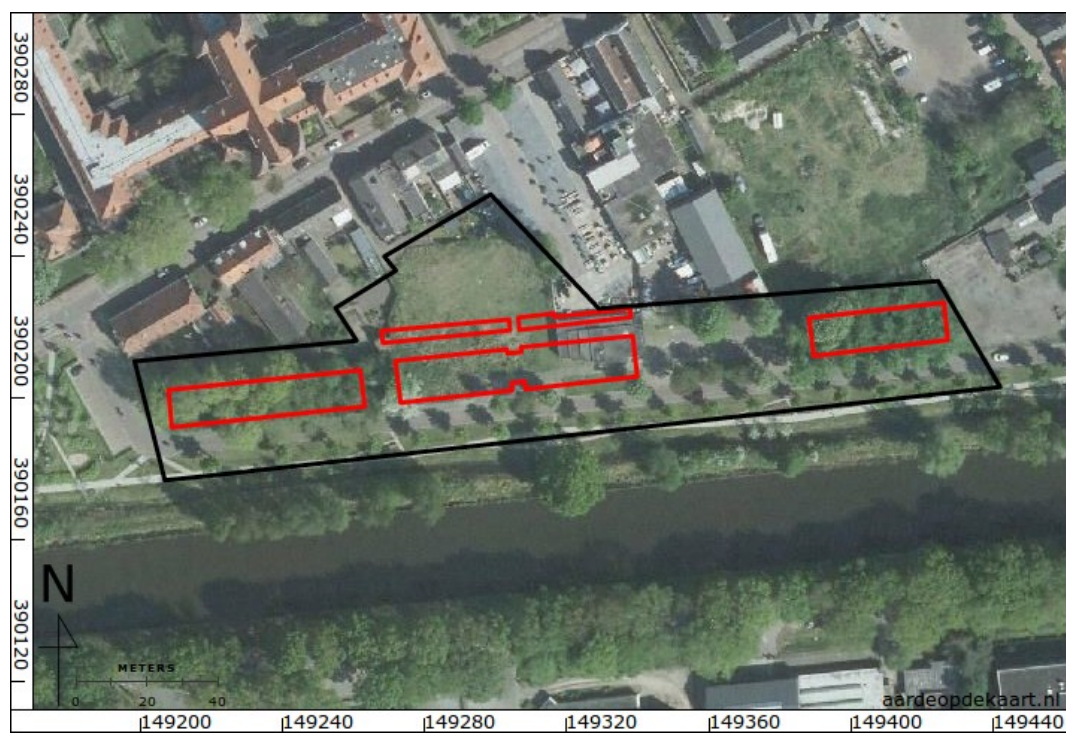
Figuur 5: Foto van het midden van het plangebied vanaf Barcelona, braakliggend terrein ter plaatse van de voormalige sporthal (Afbeelding van Google Street View juni 2016).

Figuur 6: Foto van het midden deel van het plangebied vanaf Barcelona, ter hoogte van het huidige jongerensoos (Google Street View juni 2016).

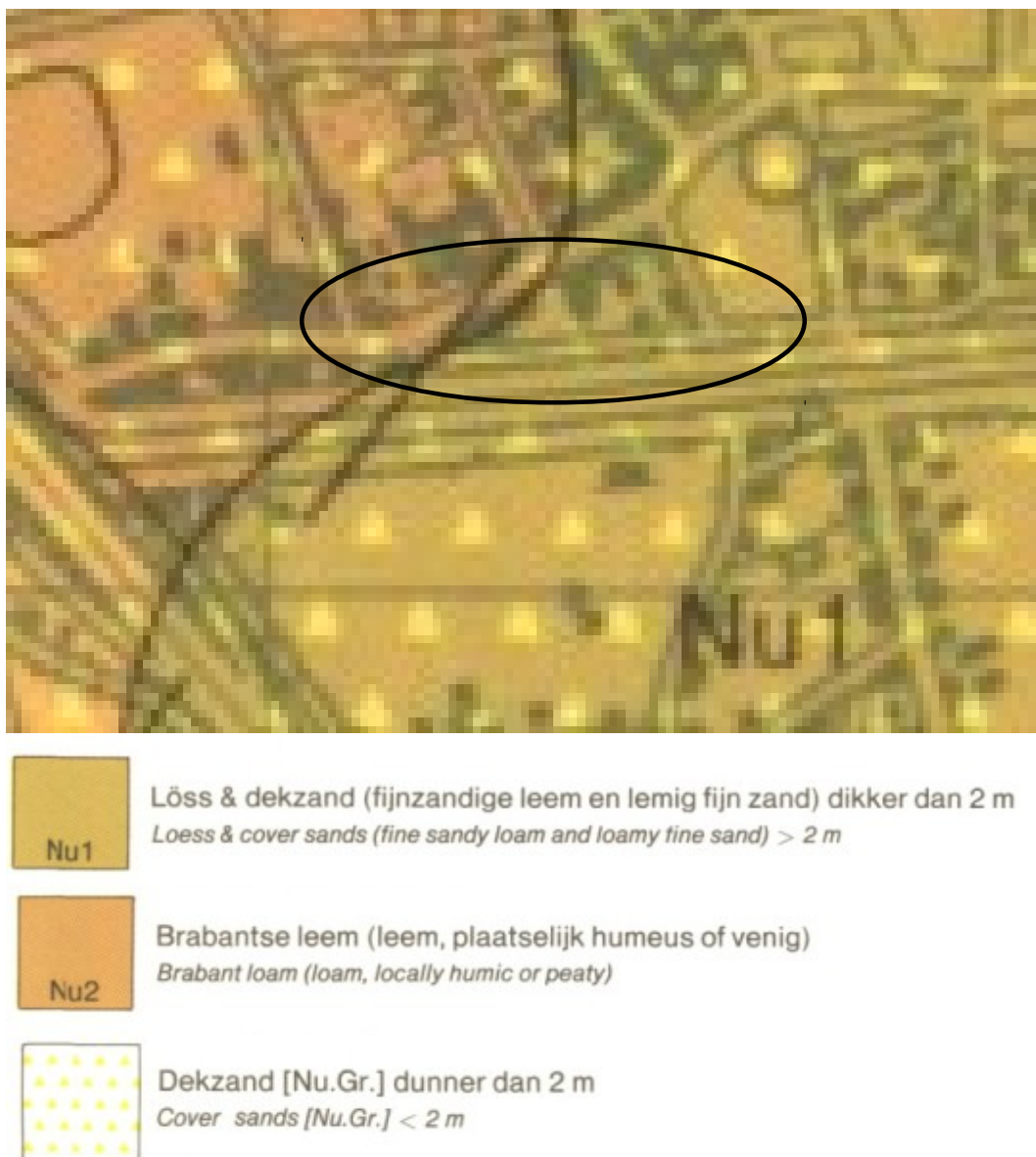
Figuur 7: Foto van het oostelijk deel van het plangebied vanaf Barcelona (Google Street View juni 2016).

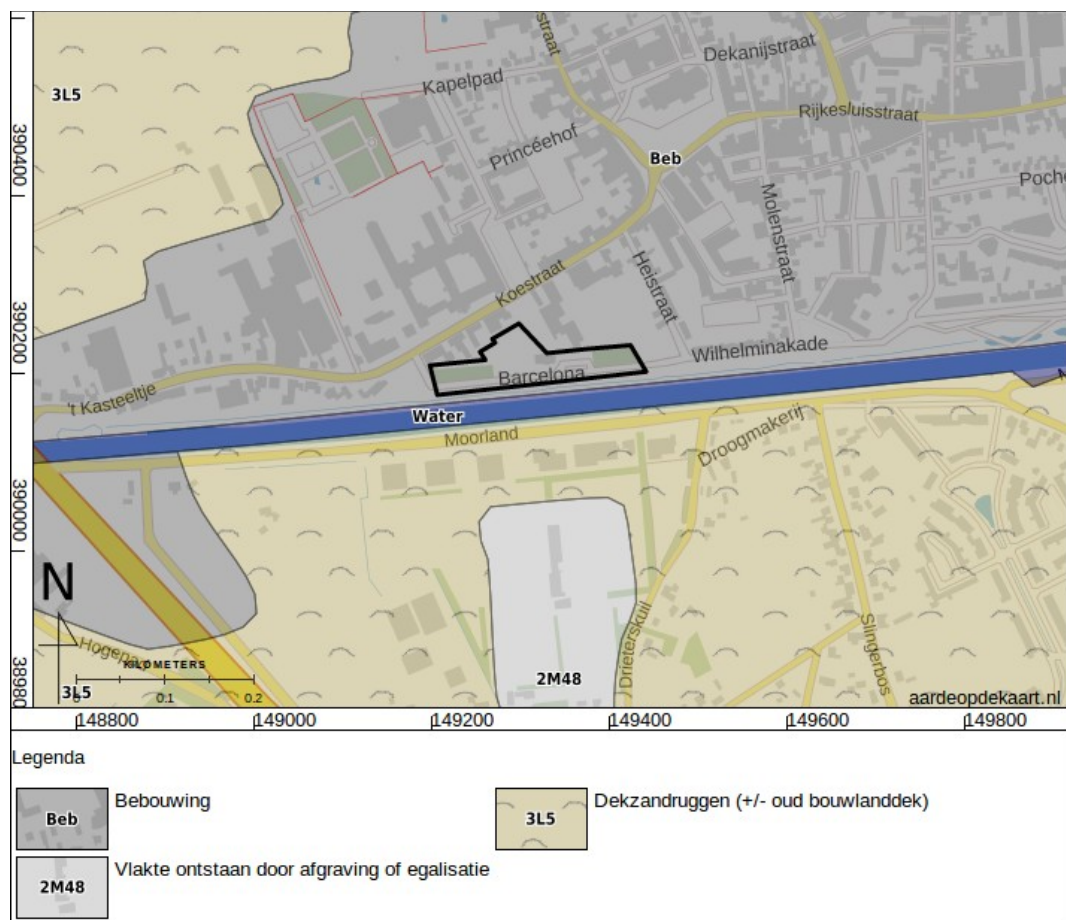
Figuur 8: Toekomstige bebouwing geprojecteerd op luchtfoto huidige situatie.

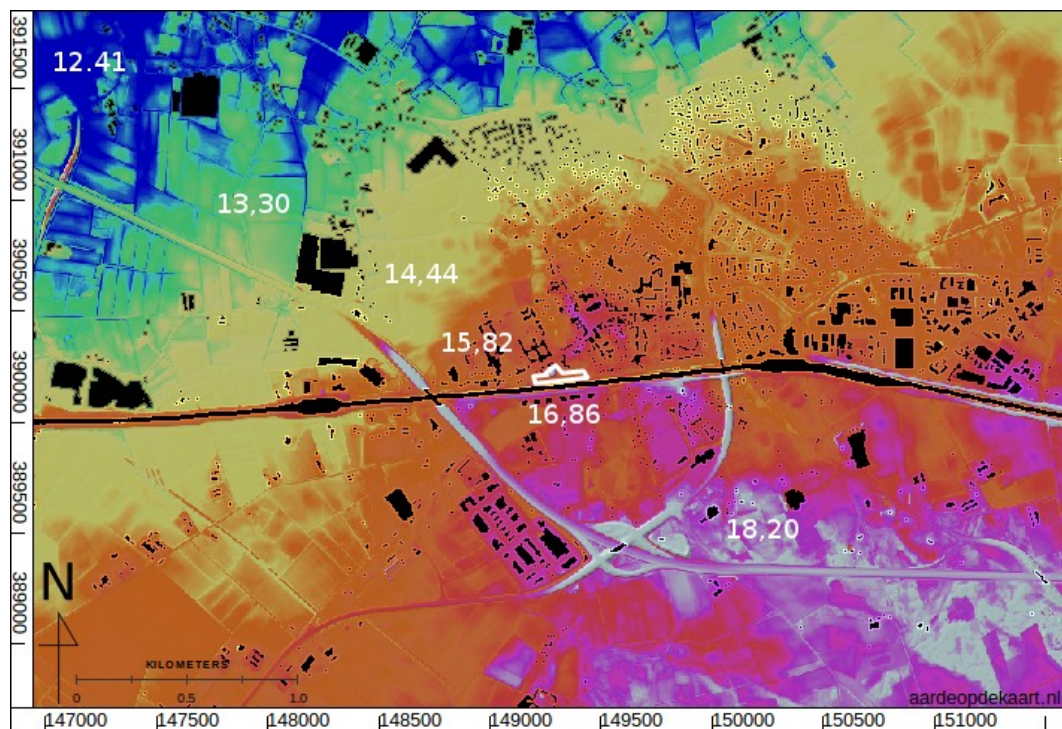
Figuur 9: Toekomstige bebouwing (rood) geprojecteerd op voormalige en huidige bebouwing (geel) en luchtfoto.

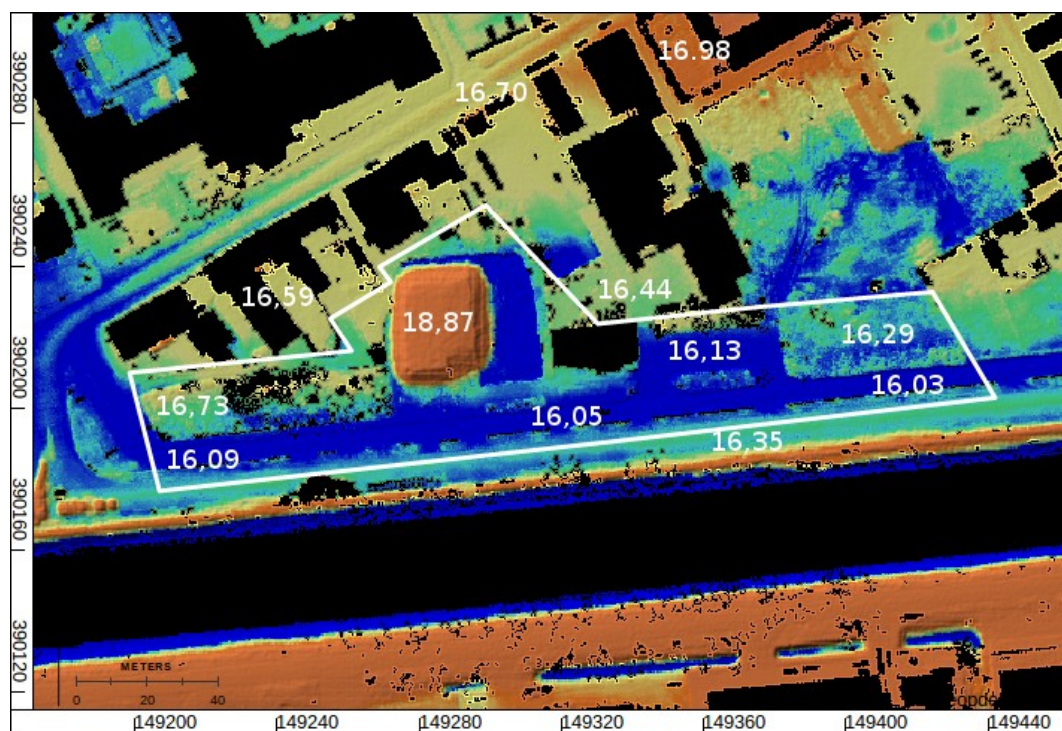
Figuur 10: Geologische kaart 1: 50 000.

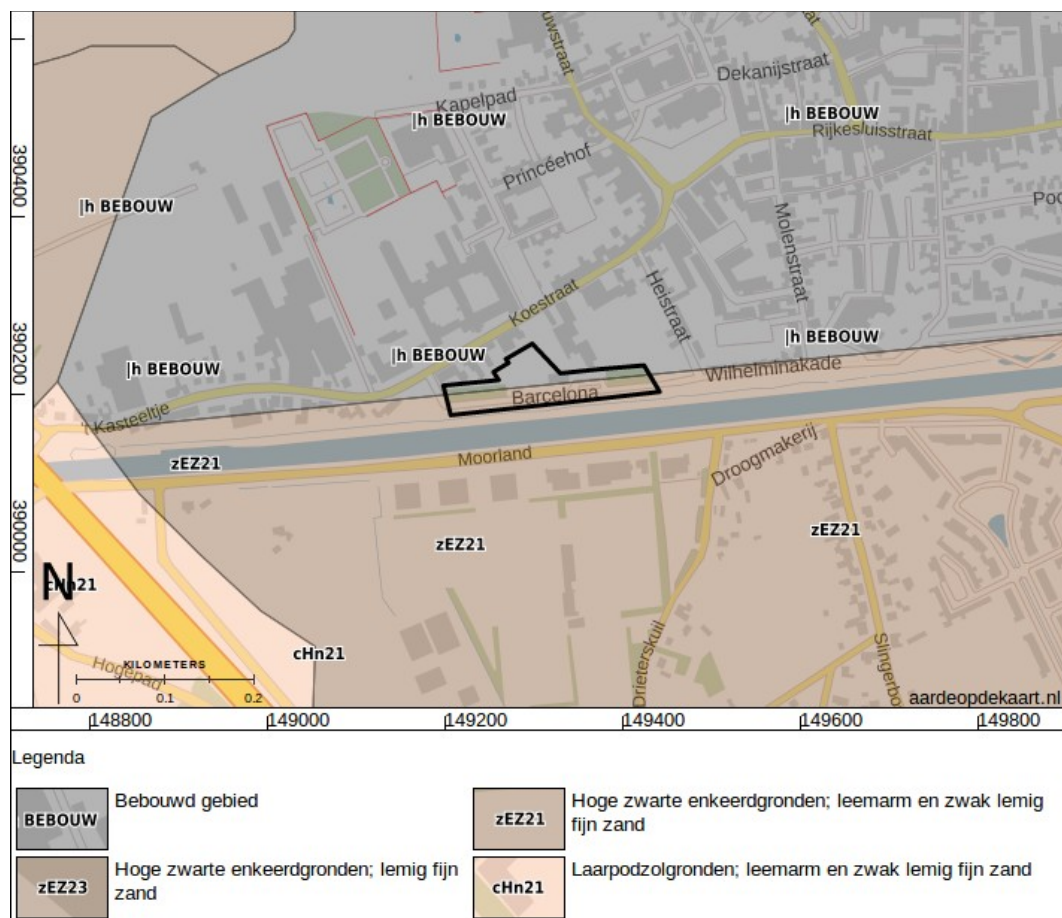
Figuur 11: Geomorfologische overzichtskaart (Alterra 2004).

Figuur 12: Hoogte- en reliëfkaart met overzicht van het plangebied (Kadaster - PDOK 2014). Alle hoogtematen zijn in meters ten opzicht van het NAP.

Figuur 13: Hoogte- en reliëfkaart van het plangebied (Kadaster - PDOK 2014). Alle hoogtematen zijn in meters ten opzichte van het NAP.

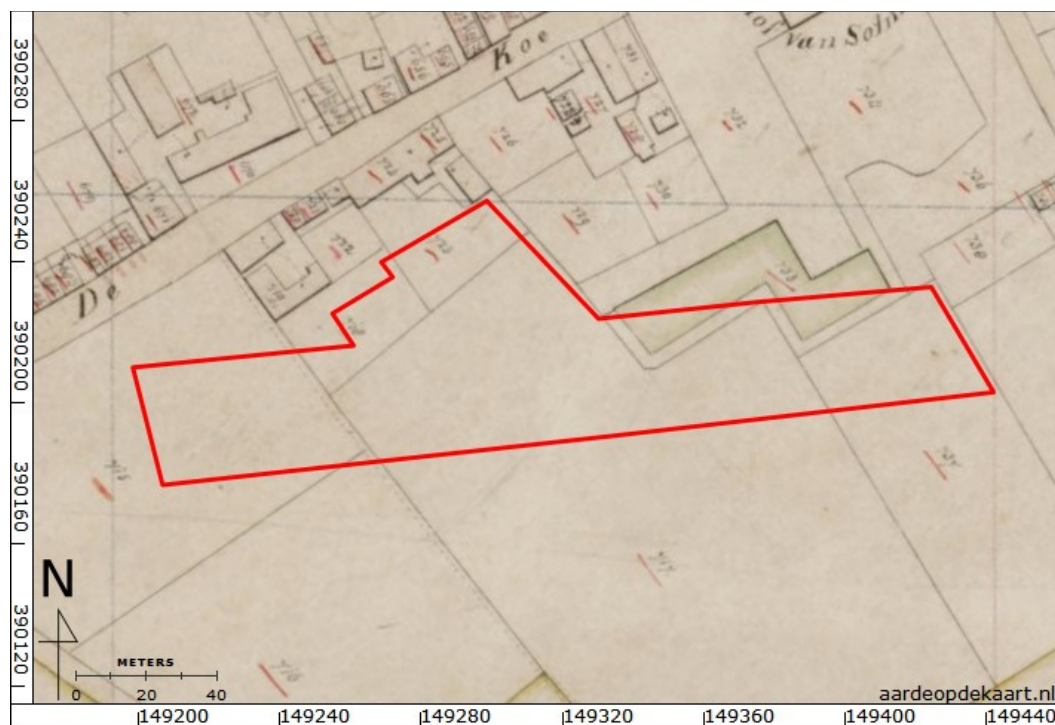
Figuur 14: Bodemkaart (Alterra Wageningen UR 2012).

Figuur 15: Brabantiae Batavae Pars Orientalis door N.J. Visscher (Visscher 1718).

Figuur 16: Verzamelplan van de gemeente Oirschot uit 1811-1832 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed" MIN10114VK1)

Figuur 17: Kadastraal minuutplan van Oirschot 1811-1832, sectie F, blad 1 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed" MIN10114F01).

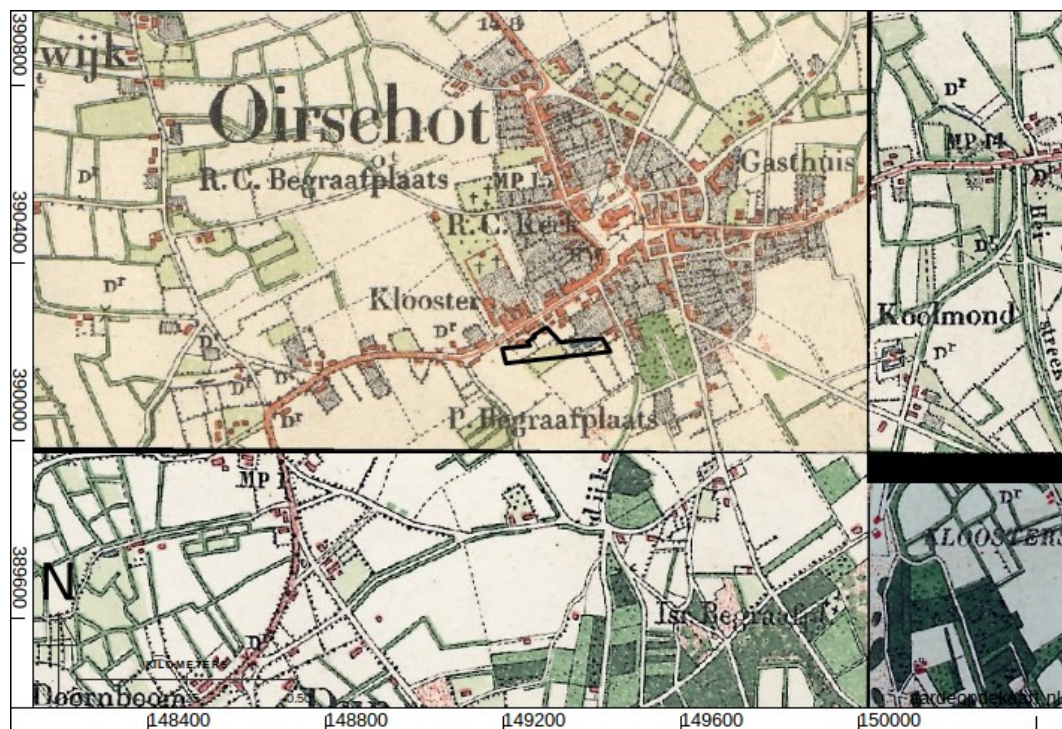
EIGENAREN EN VRUCHTGEBRUIKERS.								SOORT		INHOUDS-GROOTTE			
Volker, geslacht of plaatselijke benaming.	N ^o der perceelen N ^o op het kadastrale plan.	Perceel.	Perceelnummer.	NAMEN.	VOORNAMEN.	BEROEPEN.	WOONPLAATZEN.	Soort der EIGENDOMMEN.	Volgnummer der gebouwde eigendommen.	VAN IEDER PERCEEL.	Blijcengestroomt bij voort van bebouwing.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
										b. f. e.	b. f. e.		
116				Huyseboom	Jan Lambert			224			21 30		
117				Heusel	de Kind Jan van de			225			1 67 80	3 29 70	
118				Leeuwen	de Loe van			178	tuin		09	09	
119									de Loe Schuur		06 00	06 00	
Totaal van de 20 bladz.										(belastbaar ...)	10 48 14		
										(onbelastbaar.)			

120				Gerven	Ann Petrus van			179	huisk		23	
121				"	"				de Loe Schuur		01 44	01 22
122				"	"				tuin		02 59	
123				Heusel	de Kind Jan van de			223			09 50	12 35
124				"	"				de Loe Schuur		06 37	
125				"	"				huisk		63	05 58
126				Broom.	graaf J. de	broom		342	tuin		02 50	07 58
127				"	"				de Loe Schuur		07 30	
128				"	"				broom		1 30	
129				"	"				persoonlijk		50	08 60
130				Broom.	Provoins jode	pastor	Maars	361	tuin		05 20	05 20
131				"	"				de Loe Schuur		01 44	03 64
132				Paar.	Guchelme van			10	tuin		32 20	32 20
133				"	"				de Loe Schuur		12 20	12 20
134				"	"				de Loe Schuur		30 50	30 50
135				"	"				de Loe Schuur		18 60	18 60
136				"	"				tuin		22 40	22 40
137				"	"				de Loe Schuur		47 20	47 20
138				Sundate	Anna Roda of			171	tuin		06 40	06 40

Figuur 18: Uitsnedes van de oorspronkelijke aanwijzende tafel voor de gemeente Oirschot 1811-1832, sectie F, blad 20 en 21, percelen 716-738 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed" OAT10114F020 en OAT10114F021).

No. der percelen op het kadastrale plan	Namen	Voornamen	Beroepen	Woonplaats	Soort der eigendommen
715	leggers	Hend k. D.	Den opstand		Opg geb te
716	Huijskens	Arn. Lambert		Oirschot	[bouwland]
717	Heuvel	Dekind Jan van de		"	"
718	Gerwen	Peter Peter van		"	tuin
719	"	"		"	Huis & schuur en erf
720	Gerwen	Arn Peter van		Oirschot	huis
721	"	"		"	Huis & schuur en erf
722	"	"		"	tuin
723	Heuvel	Dekind Jan van de		"	"
724	"	"		"	Huis, Schuur en erf
725	"	"		"	huis
726	Kroon	Gerard J. de	brouwer	"	tuin
726	"	"	"	"	Huis, Schuur en erf
727	"	"	"	"	brouwerij
728	"	"	"	"	(...man...)mole
729	"	"	"	"	boomgaard
730	Kroon	Theodorus J. de	Pastor	Haare	tuin
731	"	"	"	"	Huis, schuur en erf
732	Baar	Geuchelm. van		Oirschot	tuin
733	"	"		"	Vischvijver
734	"	"		"	Plas en tuin
735	"	"		"	Huis en erf
736	"	"		"	tuin
737	"	"		"	bouwland
738	Sundatie	Anna Etoda of Beelaard		"	tuin

Transcriptie van bovenstaande oorspronkelijke aanwijzende tafel. De blauw gemarkeerde percelen vallen deels of geheel binnen het plangebied.

Figuur 19: Bonnekaart uit 1900 (647-2202 Oirschot).

Voor het overzicht zijn drie andere bonnekaarten toegevoegd:

- Rechts/Oost: 648-2205 Best uit 1900.
- Rechtsonder/Zuidoost: 669-2265 Oirschotse Heide uit 1900.
- Onder/Zuid: 668-2262 Middelbeers uit 1901.

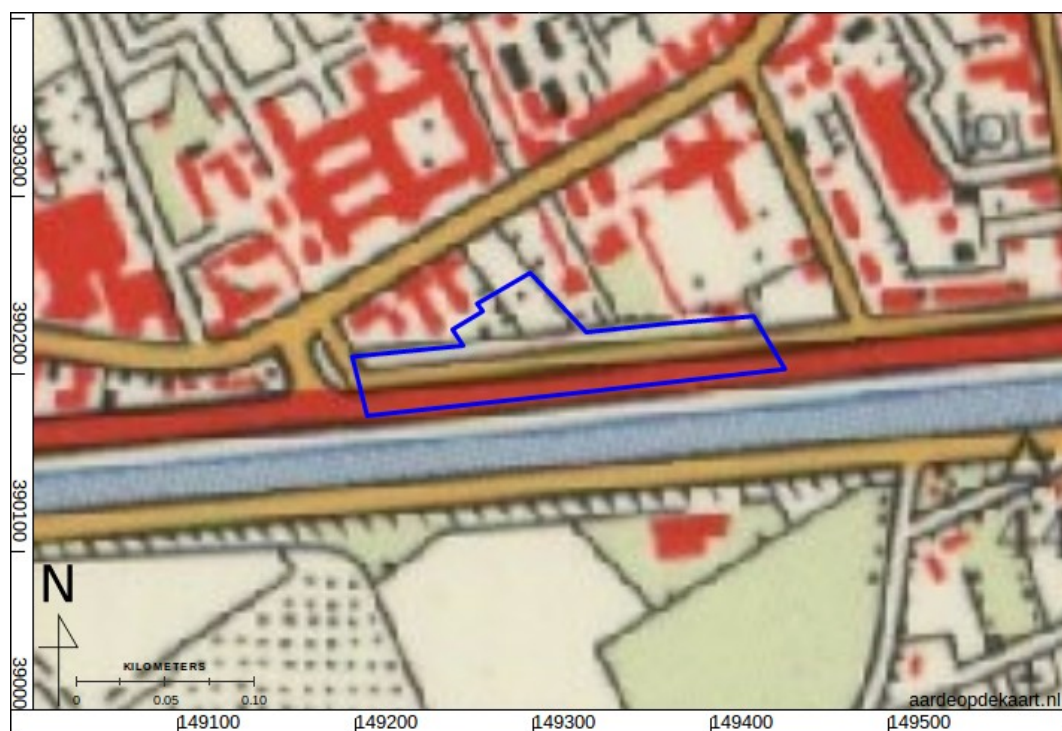
Figuur 20: Bonnekaart uit 1900, ingezoomd op het plangebied.

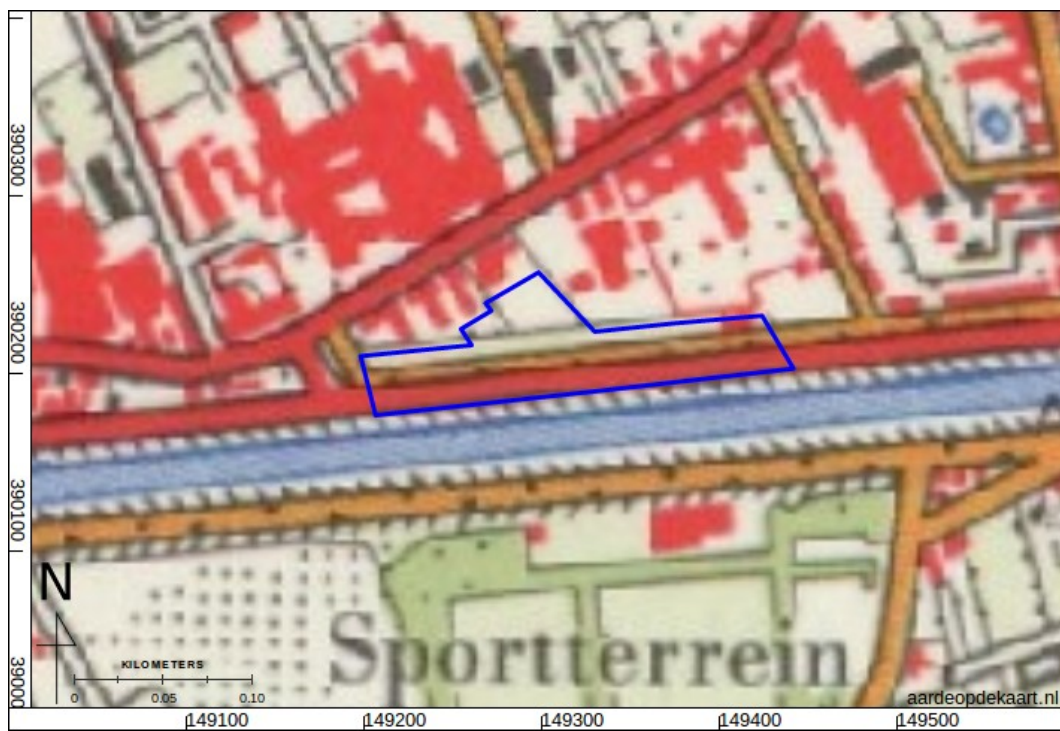
Figuur 21: Bonnekaart uit 1930 (647-2204 Oirschot).

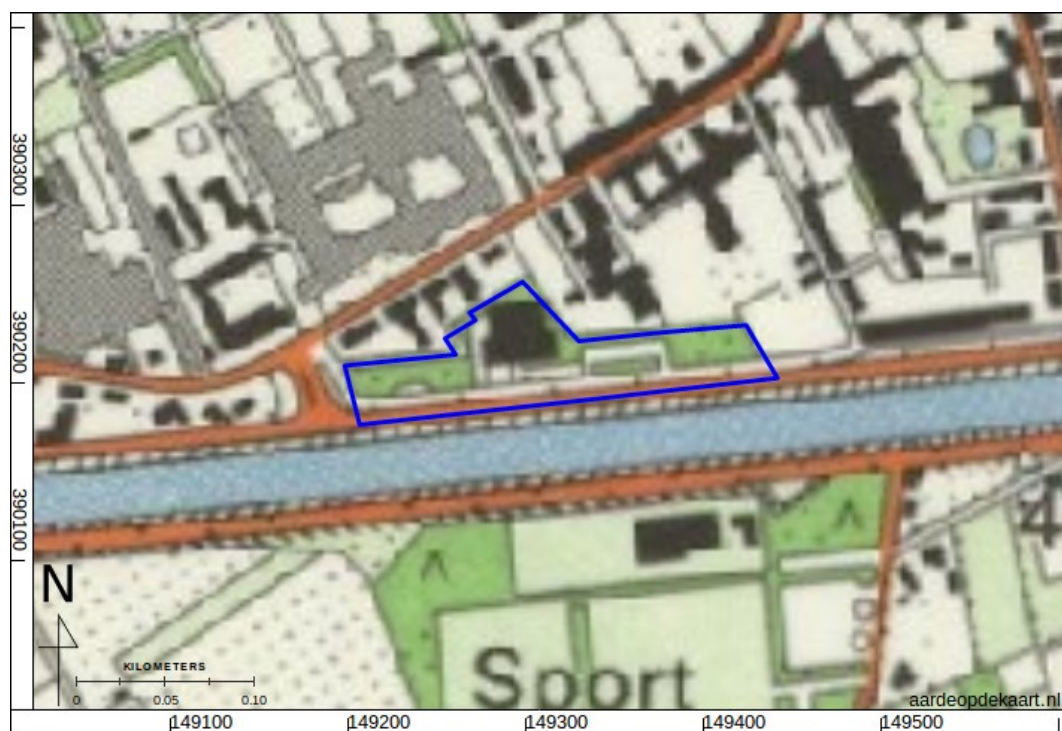
Figuur 22: Topografische kaart uit 1953.

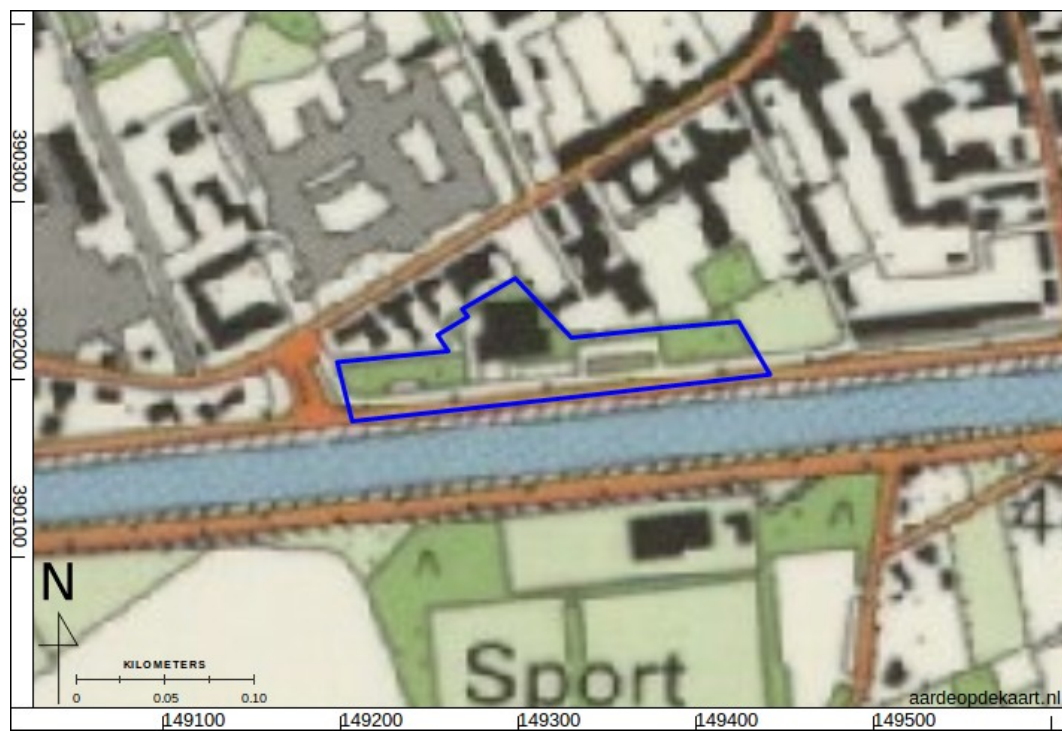
Figuur 23: Topografische kaart uit 1963.

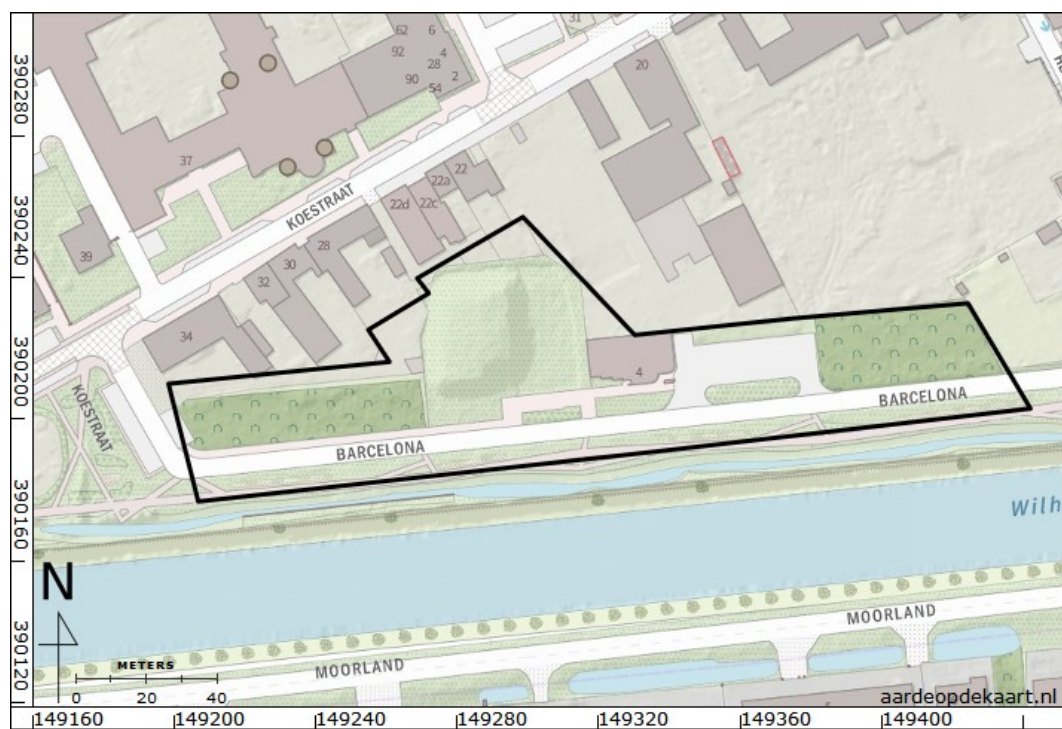
Figuur 24: Topografische kaart uit 1972.

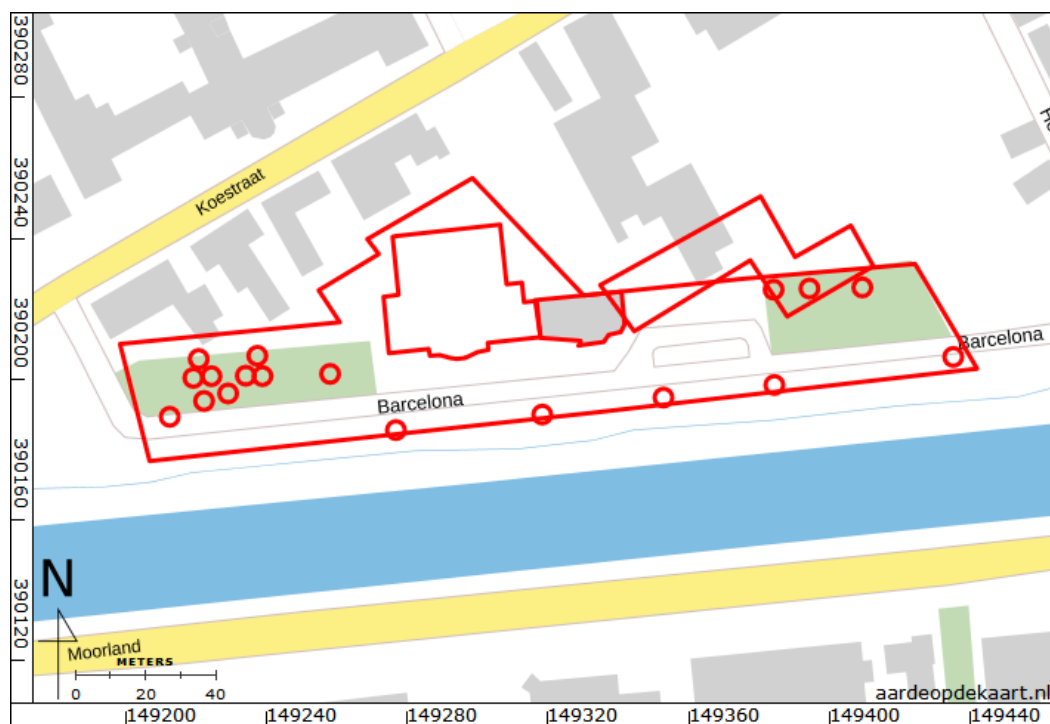
Figuur 25: Topografische kaart uit 1983.

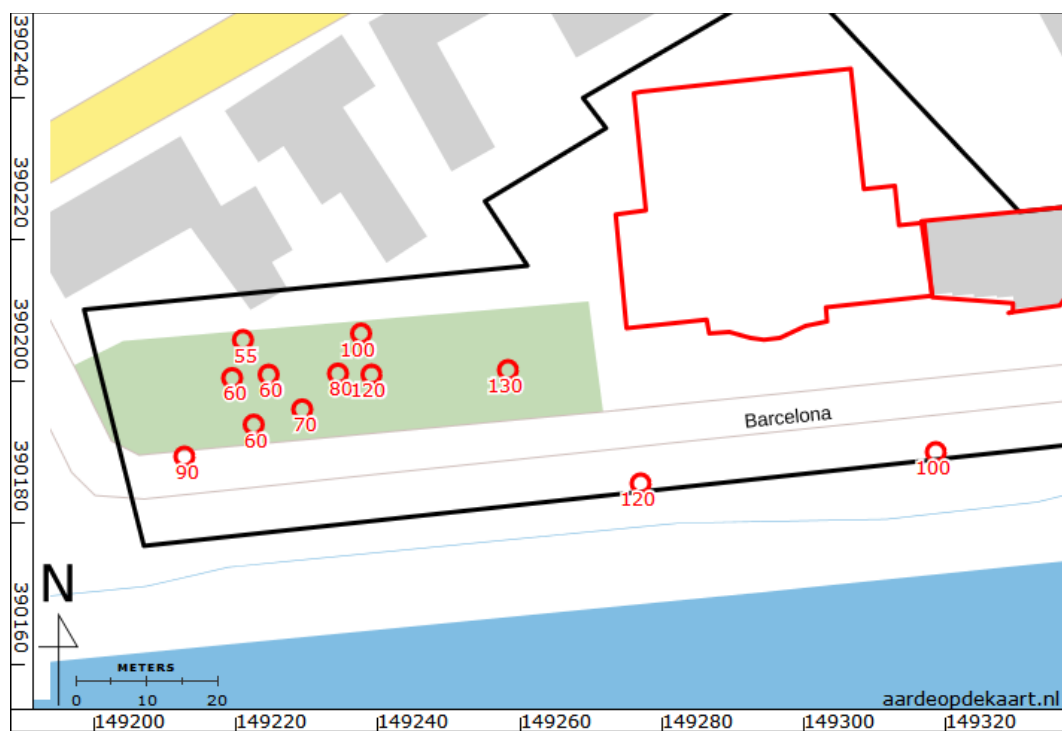
Figuur 26: Topografische kaart uit 1991.

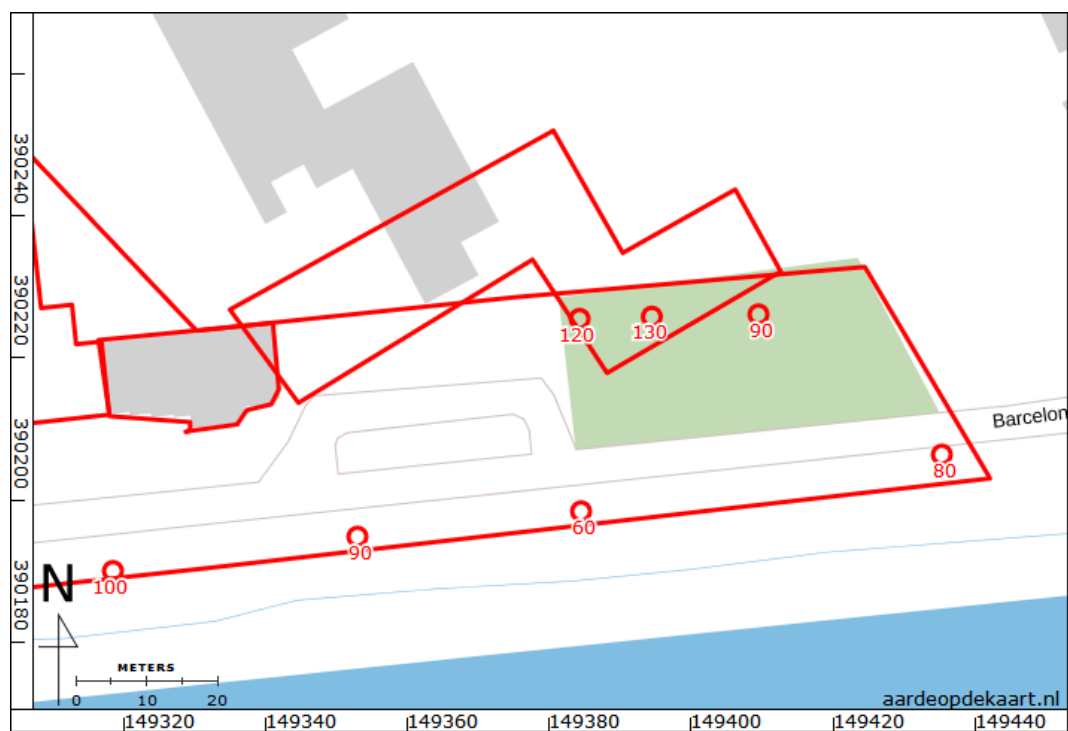
Figuur 27: Actuele topografische kaart.

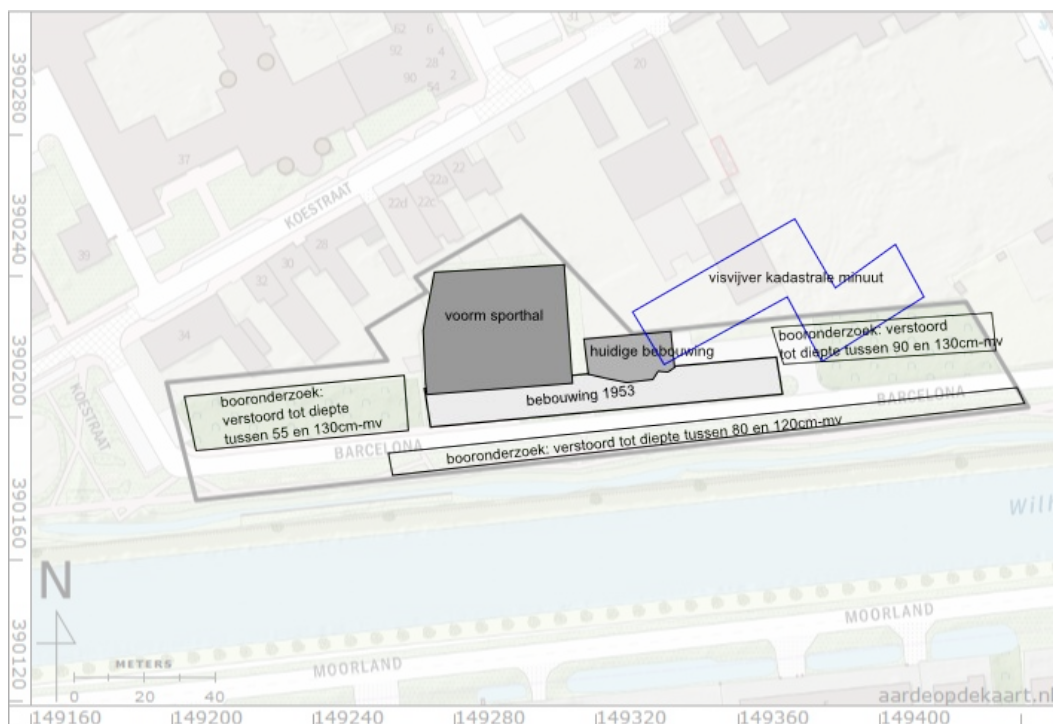
Figuur 28: Verstoringen op basis van bebouwing (rode kader), 19^e eeuwse visvijver (rood kader), milieukundige en archeologische boringen (rode cirkels)

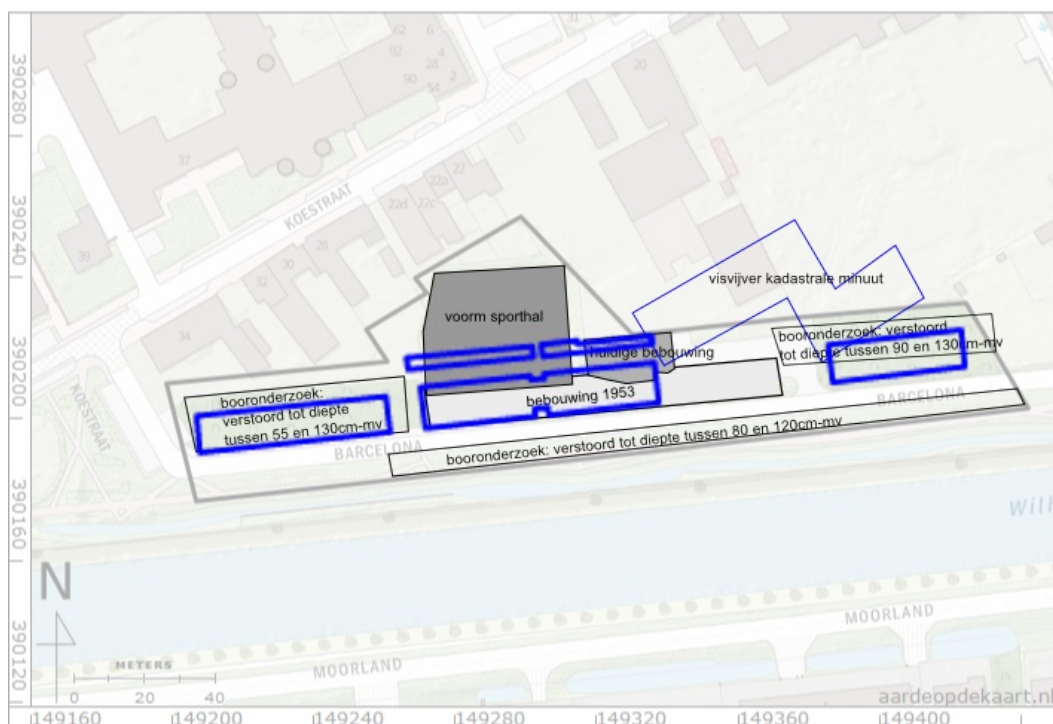
Figuur 29: Ligging van de boorpunten waarin een verstoorde boden is aangetroffen uit milieukundig en archeologisch booronderzoek dat eerder is uitgevoerd. De diepte van de verstoring is in cm's -mv aangegeven.

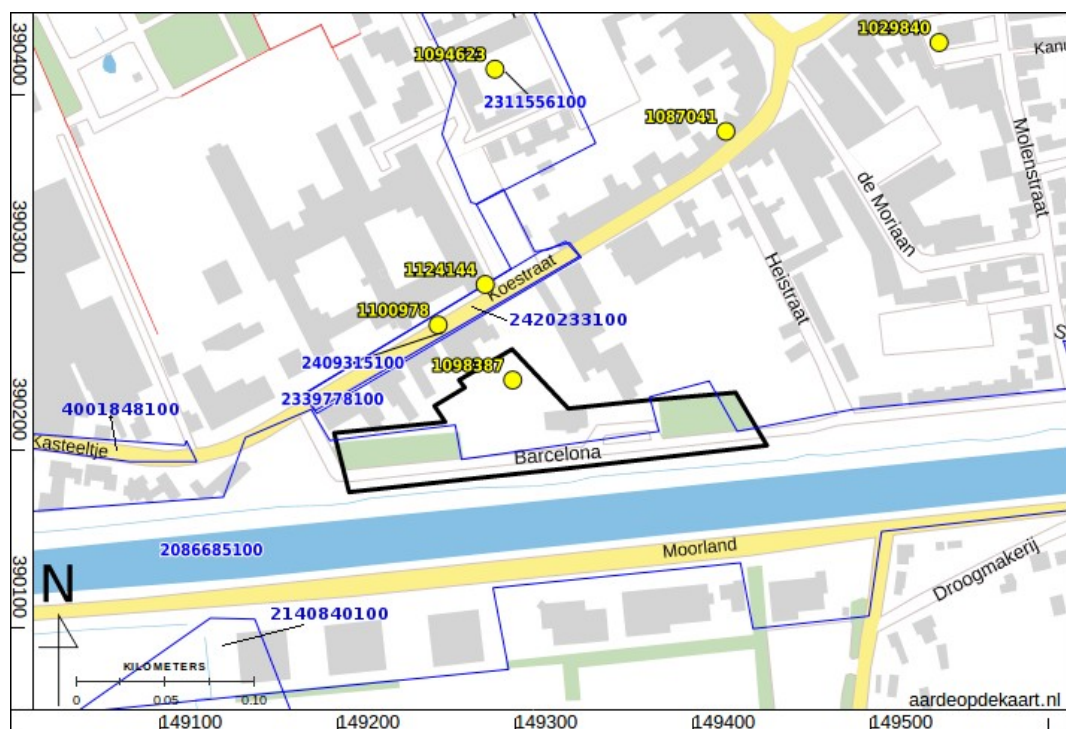
Figuur 30: Ligging van de boorpunten waarin een verstoorde boden is aangetroffen uit milieukundig en archeologisch booronderzoek dat eerder is uitgevoerd. De diepte van de verstoring is in cm's -mv aangegeven.

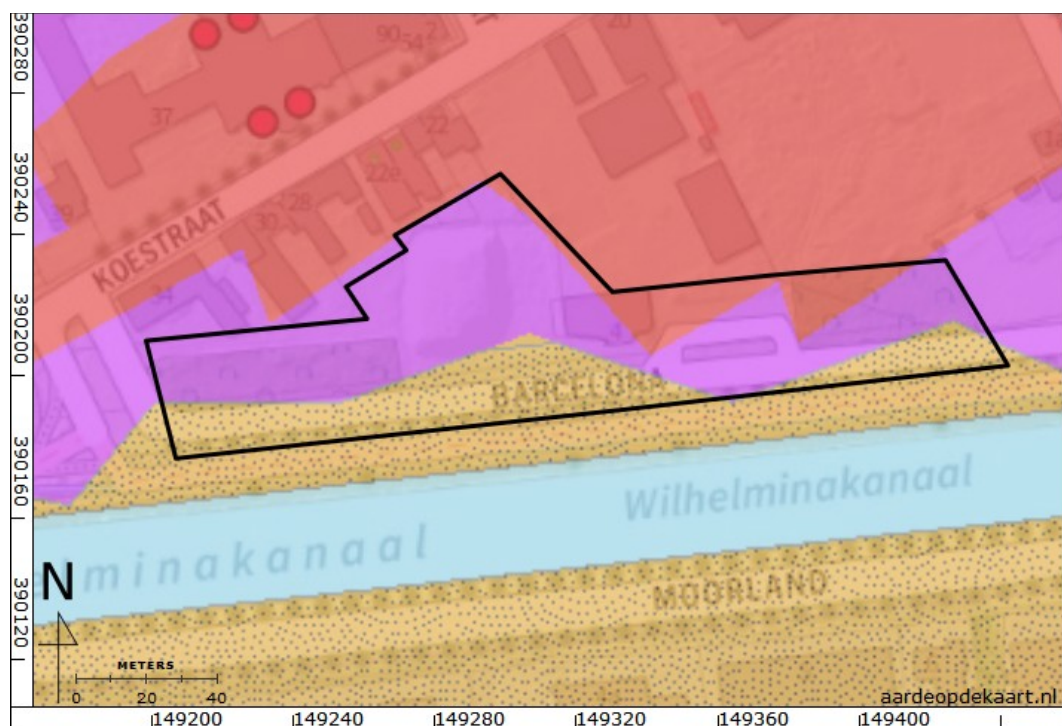
Figuur 31: Verstoringen.

Figuur 32: Verstoringen en nieuwbouw (dikke blauwe lijnen).

Figuur 33: ARCHIS overzichtskaart. Archeologische onderzoeken zijn aangegeven in blauw, waarnemingen in geel en het plangebied is zwart omrand (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016b).

Legenda

- Archeologisch waardevol gebied
- Historische kern
- Hoge verwachting
- Esdek

Figuur 34: Archeologische verwachtingen- en waardenkaart gemeente Oirschot.